

Hannie van Genderen
Schematherapie Opleidingen

Tweedaagse Cursus

Schematherapeutische Technieken

2003GGZE-ST

Eindhoven, Maart 2020

Van Genderen Opleidingen B.V.
Eburonenweg 42
6224 HX Maastricht

www.schematherapieopleidingen.nl
info@schematherapieopleidingen.nl

INHOUDSOPGAVE

1. Opleiders	3
2. Cursuslocatie	3
3. Algemene informatie	3
4. Doelgroep	4
5. Accreditatie	4
6. Voorbereiding	4
7. Literatuur	4
8. Overige cursussen en workshops	5
9. Programma Bijeenkomst	8

De slides en artikelen, die bij deze cursus horen, kunt u downloaden via de website www.schematherapieopleidingen.nl

Ga in het menu naar het tabblad 'Cursisten'.

Let erop, dat u de bestanden zult moeten downloaden om ze te kunnen gebruiken!

*Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van H. van Genderen.
Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich te wenden tot H. van Genderen.*

1. Opleiders

Mw. Drs. H. van Genderen (Hannie) – Coördinatie

Klinisch psycholoog, psychotherapeut, supervisor/leertherapeut/opleider VGcT en de Vereniging voor Schematherapie. Geeft individuele en groepstherapie aan volwassenen met persoonlijkheidsstoornissen. Praktijk voor Klinische Psychologie van Genderen.
info@schematherapieopleidingen.nl

Mw. Drs. N. van Oort (Natalie) – Docent

Psychotherapeut, supervisor/leertherapeut/opleider VGcT, de Vereniging voor Schematherapie en geregistreerd Psychodramatherapeut (NVGP). Geeft individuele- en groepstherapie aan adolescenten, jongvolwassenen en volwassenen. Altrecht, Kind Jeugd en Jongvolwassenen Psychiatrie binnen het ambulante team Jongvolwassenen en eigen praktijk.
+31 624883640 natalievanoort@gmail.com

2. Cursuslocatie

GGzE
Dr. Poletlaan11
5600 AX Eindhoven

3. Algemene informatie

Het doel van de cursus is het leren toepassen van schematherapeutische technieken in de context van ambulante behandeling aan kinderen en jongeren tussen 10 en 18 jaar.

Schematherapie voor adolescenten is de laatste jaren ontwikkeld door hulpverleners die werkzaam waren in de sector Kinderen & Jeugd nadat uit onderzoek gebleken was dat schematherapie bij volwassenen heel effectief was.

Schematherapie is een gespecialiseerde vorm van cognitieve therapie waarin methoden en technieken uit interpersoonlijke-, experiëntiële- en psychodynamische therapie geïntegreerd zijn, met als doel persoonlijkheidsproblematiek effectief te kunnen behandelen.

Bij jongeren onder de 18 jaar is in feite nog geen sprake van een persoonlijkheidsstoornis, maar de schema's ontwikkelen zich al vanaf de vroege jeugd en onaangepaste schema's zijn zeker bij adolescenten al heel goed waarneembaar. Dit werkt door in hun dagelijks functioneren en leidt vaak tot stagnatie van de volwassenwording.

Gezien de levensfase en het feit dat de adolescent vaak nog thuis wonen is schematherapie voor volwassenen niet zondermeer toepasbaar bij adolescenten

In deze 2-daagse cursus komt de basis van de schematherapie aan de orde. Er wordt aandacht besteed aan schema's, schema-modi, het hanteren van de therapeutische relatie en de toepassing hiervan binnen de therapie met kinderen en adolescenten.

Doelstelling van deze cursus is dat deelnemers kennis maken met de theoretische basis van schematherapie en enkele schematherapeutische methoden en technieken, zoals het gebruik van meerstoelentechnieken en imaginatie met rescripting.

Aan het eind van deze tweedaagse cursus hebben deelnemers een beter begrip van schemamodi en hoe ze deze concepten in hun klinische praktijk kunnen gebruiken. Verder zijn ze aan het eind van de cursus in staat om zelfstandig technieken toe te passen als imaginatie met rescripting en meerstoelentechniek. Het is uitdrukkelijk niet te verwachten dat deelnemers aan het eind van de 2 dagen schematherapie kunnen uitvoeren. Schematherapie is een integratieve vorm van psychotherapie die vrij complex is en dat vergt een langerdurende opleiding met supervisie en intervisie. Wel zullen deelnemers door deze cursus meer therapeutische mogelijkheden hebben om, soms zeer lastige, hardnekkige problematiek te bewerken.

4. Doelgroep

Hulpverleners die werken met cliënten met persoonlijkheidsstoornissen en/of hardnekkige stemmings- en angststoornissen. Voor deelname aan de workshop is minimaal een geaccrediteerde cursus Schematherapie Basis van 25 uur vereist.

5. Accreditatie cursus

Accreditatie wordt aangevraagd voor:

- VGCT: als nascholing herregistratie
- FGzPt: herregistratie KP
- Register Vaktherapeutische Beroepen

6. Voorbereiding

Cursisten worden gevraagd om, voorafgaand aan de eerste bijeenkomst, een casus van een chronische depressie voor te bereiden. Deze casus kan daarmee materiaal bieden wat gebruikt kan worden tijdens oefeningen op de cursusdag. Tevens kunnen vragen over de casus besproken worden tijdens de cursusdag.

7. Literatuur

Zie aparte literatuurlijst

8. Overige cursussen en workshops

Er is een uitgebreid aanbod van vervolgcursussen en workshops voor verschillende doelgroepen. Om deze cursussen en workshops te volgen dien je minimaal een basiscursus schematherapie van 25 uur gevolgd te hebben.

25 uur Cursus Schematherapie voor Gevorderden

Na de basiscursus is het sterk aan te bevelen om via supervisie en intervisie meer ervaring op te doen met de behandeling van lichtere tot middelzware patiënten. Daarna kan een cursus schematherapie voor gevorderden (25 uur) gevolgd worden. In deze cursus ligt het accent op zwaardere problematiek en kunnen alle persoonlijkheidsstoornis aan de orde komen. In deze cursus is veel ruimte voor de inbreng van problematiek van eigen patiënten en de knelpunten, die de cursist ervaart, bij het toepassen van de verschillende technieken.

25 uur Cursus Schematherapie voor Cluster C

Patiënten met een Cluster C persoonlijkheidsstoornis lijken makkelijker te behandelen, omdat zij minder vaak in crisis raken, maar hun hardnekkige vermijdende en controlerende copingstrategieën zijn tamelijk moeilijk te doorbreken. Ook patiënten met hardnekkige angst- en stemmingsstoornissen hebben nogal eens (trekken van) een ontwijkende-, afhankelijke- of een dwangmatige persoonlijkheidsstoornis waardoor hun klachten onvoldoende verbeteren door de reguliere behandelmethodes.

Recent zijn een aantal modusmodellen voor cluster C ontwikkeld door Arnoud Arntz en anderen en zijn meer specifieke behandeltechnieken ontwikkeld om deze problematiek te behandelen.

25 uur Cursus Schematherapie in Groepen

Veel patiënten lijken nog meer te profiteren van groepstherapie dan van de toch al zo succesvolle individuele schematherapie. Het meeste onderzoek is gedaan naar de effectiviteit bij patiënten met BPS, maar inmiddels is ook al veel ervaring opgedaan met cluster C problematiek. Schematherapie in groepen (STG) is een integratieve vorm van groepstherapie, die aspecten van directieve groepstherapie combineert met aspecten van psychodynamische groepen. In STG wordt veel gebruik gemaakt van experimentele technieken. In de cursus zal hier veel aandacht aan besteed worden.

ADOLESCENTEN

25 uur Schematherapie Gevorderd voor Adolescenten

Dit is een cursus voor gevorderden, dus voor deelnemers, die al een basiscursus schematherapie (voor adolescenten of volwassenen) hebben gevolgd en enige ervaring met schematherapie hebben opgedaan. In deze cursus komt de toepassing van de schematherapie met betrekking tot specifieke adolescenten-thema's aan de orde

25 uur Schematherapie in Groepen voor Adolescenten

Schematherapie in groepen (STG) is een interactieve vorm van groepstherapie, die aspecten van directieve groepstherapie combineert met aspecten van de psychodynamische groepen. In STG wordt veel gebruik gemaakt van experimentele technieken. De inhoud van de cursus is gebaseerd op jarenlang ervaring van de Riagg Maastricht (afdeling kind en jeugd) en de resultaten van het onderzoek van Farrell, Shaw & Webber.

Vervolgcurcus groepsschematherapie voor Adolescenten en Volwassenen (2Dagen)

Dit is een cursus voor gevorderden, dus voor deelnemers, die al een cursus groepsschematherapie (voor adolescenten of volwassenen) hebben gevolgd.

Veel deelnemers aan de cursussen groepsschematherapie (adolescenten en volwassenen) hebben aangegeven dat zij behoefte hebben aan een workshop om moeilijke situaties in de groepsschematherapie te bespreken en nieuwe manieren te ontdekken om met deze problemen om te gaan.

Groepsschematherapie kan heel complex zijn en ook meer ervaren schematherapeuten worstelen soms met zeer uitdagende en lastige cliënten en groepssituaties. Tevens kunnen complexe situaties ontstaan door de interactie tussen de twee co-therapeuten.

Ouderschematherapie (2 dagen)

Ouderschematherapie is erop gericht om ouders te steunen om zoveel mogelijk vanuit hun gezonde oudermodus te reageren op modi van het kind. De modusinteractiecirkel geeft helderheid hoe modi van het kind en van de ouder elkaar triggeren. Er wordt ingegaan op de behoeften van ouders zelf, die in het verleden en vaak nu nog steeds niet bevredigd werden en gekeken hoe ouders kunnen omgaan met modi van het kind en de behoeften van het kind.

Modusgerichte speltherapie (1 dag)

Schematherapie gebruikt het spel van het kind om met de verschillende modi te experimenteren en bepaalde patronen te veranderen. In de modusgerichte schematherapie is de therapeut actief gericht op het contact maken met het kwetsbare kind in het kind zelf, biedt alternatieven voor disfunctionele coping modi en versterkt de gezonde kanten in het kind. De technieken van de schematherapie worden op spelniveau gebruikt (limited re-parenting, imaginatie met rescripting, experimenteren met verschillende modi).

WORKSHOPS

Schematherapie Supervisoren (2 dagen)

Per 1 mei 2016 is het voor aanstaande supervisoren van de Vereniging voor Schematherapie verplicht een tweedaagse supervisorencursus te volgen. Ook voor schematherapeuten, die al langer supervisor zijn, is deze cursus interessant om de supervisie-vaardigheden te verdiepen. In deze cursus wordt de cursist vertrouwd gemaakt met de state-of-the-art op het gebied van supervisie geven, de taken en verantwoordelijkheden van effectief supervisorschap en het competentiegerichte superviseren van schematherapeuten.

Workshop 'Imaginaire Rescripting' (2 dagen)

Imaginaire rescripting wordt over het algemeen gezien als een van de meest effectieve technieken binnen de schematherapie. Toch is het vaak niet eenvoudig om deze techniek toe te passen. Zo worden therapeuten regelmatig geconfronteerd met uitdagende situaties waarin de patiënt bijvoorbeeld zegt 'Ik heb geen herinneringen uit mijn kindertijd' of 'Ik wil niet die oude herinneringen ophalen, waarom zou dat helpen?'. Verder zijn patiënten in hun jeugd vaak zo beschadigd dat de herinneringen aan hun jeugd erg emotioneel beladen zijn. Therapeuten voelen zich daardoor geremd om met imaginatie beelden uit dat belaste verleden op te halen uit angst voor decompensatie.

Workshop 'Meerstoelentechniek' (2 dagen)

Het is bekend dat de stoelentechniek een belangrijk werkzaam element is binnen schematherapie, omdat het de schema's verandert op belevingsniveau. In de praktijk blijkt het echter vaak toch moeilijk om deze techniek toe te passen. Sommige therapeuten voelen zich onervaren in het toepassen van deze techniek, omdat het niet hun gebruikelijke manier van werken is. Daarnaast zijn er in de praktijk diverse uitdagende situaties die nog niet behandeld zijn in eerdere cursussen.

Workshop hanteren van boze modi in schematherapie (2 dagen)

Doelstelling van deze workshop is het beter in staat zijn met boosheid in de therapeutische relatie om te gaan.

In deze cursus leren de cursisten op de eerste plaats om goed te differentiëren tussen de verschillende vormen van boosheid. De leidende vraag daarbij is "vanuit welke modus toont de patiënt de boosheid?". De cursisten zullen in twee dagen leren om boze modi beter te hanteren met gebruik van specifieke methoden en technieken.

Specialistische workshop 'Chronische Depressie' (1 dag).

Hoewel CGT een bewezen effectieve behandeling is van depressie is slechts 40-50% van de patiënten klachtenvrij na een eerste behandeling. Bovendien ontwikkelt 5-20% van deze populatie een chronische vorm van depressie die therapieresistent lijkt te zijn. Deelnemers leren in deze workshop hoe ze een chronische depressie kunnen conceptualiseren in termen van schema's en modi. Daarnaast leren ze hoe ze specifieke methoden en technieken uit de schematherapie kunnen toepassen in de behandeling van chronisch depressieve klachten. De dag zit vol, soms speelse, oefeningen om veel ervaring op de te doen en tegelijkertijd niet 'besmet' te raken met de depressieve klachten waarover gesproken wordt."

Workshop 'Narcistische persoonlijkheidsstoornis'

Narcisme is in onze samenleving wijdverbreid, maar mensen met narcistische problematiek hebben niet zo vaak een hulpvraag. De behandeling wordt bemoeilijkt door het egocentrische en arrogante gedrag waar narcisten om bekend staan, alsmede de woedebuien, die optreden als de patiënt zich tekortgedaan of gefrustreerd voelt. Hierdoor eindigen veel behandelingen voortijdig, al dan niet door toedoen van de therapeut. Deze workshop heeft als doel de specifieke problemen bij de behandeling van NPS beter te leren hanteren. Onderwerpen zijn o.a.

- De dynamiek van narcisme goed begrijpen
- Valkuilen in het hanteren van de therapeutische relatie herkennen en hanteren
- Technieken aanpassen om effectiviteit van de behandeling te vergroten.

Workshop 'Gezonde volwassene' (1 dag)

In de literatuur en het onderwijs over schematherapie is lange tijd met name de nadruk gelegd op het bewerken van de disfunctionele ouder- en copingmodi en het valideren van de behoeften van het Kwetsbare Kind-deel van patiënten. Hoewel het versterken van de Gezonde Volwassene wel genoemd werd als uiteindelijk doel van de behandeling, was er weinig specifieke aandacht voor deze modus. Er wordt veelal onvoldoende uitgelegd wat 'De Gezonde Volwassene' van de patiënt precies is, wat die modus precies doet, hoe de patiënt kan leren contact te leggen met dit deel van zichzelf en hoe dit gezonde deel versterkt kan worden in therapie.

Deze workshop richt zich op het herkennen, versterken en inzetten van de Gezonde Volwassene.

Workshop 'Complexe casussen' (1 dag)

Veel deelnemers aan onze cursussen hebben aangegeven dat zij behoefte hebben aan terugkomdagen of masterclasses om complexe casussen te bespreken en nieuwe manieren te ontdekken om met deze problemen om te gaan. Daarom starten we dit jaar met een aantal masterclasses voor casussen van volwassen patiënten gegeven door Hannie van Genderen en Remco van der Wijngaart. Alle deelnemers worden verzocht voor aanvang een casus op te sturen waar zij vragen over hebben.

Voor actuele informatie over alle cursussen zie www.schematherapieopleidingen.nl
Voor meer informatie over schematherapie kijk op www.schematherapie.nl en volg de LinkedIngroep van de Vereniging voor Schematherapie
Voor internationale contacten en informatie zie www.SchemaTherapySociety.com

9. Programma

Programma dag 1 Docent: Natalie van Oort	Datum : 3 maart 2020 Tijd : 09.45 tot 16.45 uur
--	--

Vorbereiding Dag 1:

Lezen: Zie literatuurlijst voor deze bijeenkomst

[09.45 - 10.00](#) Voorstellen, leerdoelen voor cursus

Schemamodi

[10.00 - 10.30](#) Inleiding in basisbehoeften, schema's en schemamodi

[10.30 - 11.00](#) Oefening in leren herkennen van modi (video)

Casusconceptualisatie als probleemanalyse

[11.15 - 11.45](#) Inleiding in het opsporen van schema's en modi en oefenen met het formuleren van een casusconceptualisatie.

[11.45 - 12.00](#) [Nabespreken oefening](#)

Modusmodel

[12.00-12.30](#) Inleiding op modusmodel

[12.30-13.15](#) [Lunch](#)

[13.15-13.45](#) Demonstratie modusmodel uitleggen aan client met behulp van materialen

[13.45-14.30](#) Zelf oefenen en nabespreken

Limited rearenting

[14.30-14.45](#) Inleiding op basishouding limited rearenting: zorg en richting geven

[14.45-15.15](#) Demonstratie empathische confrontatie

[15.30-16.15](#) Zelf oefenen en nabespreken

[16.15-16.35](#) [Vragen, specifieke probleemsituaties](#)

[16.35-16.45](#) Evaluatie van Dag 1

Programma dag 2 Docent: Natalie van Oort	Datum : 31 maart 2020 Tijd : 09.45 tot 16.45 uur
--	---

Vorbereiding Dag 2:

Lezen: Zie literatuurlijst voor deze bijeenkomst

[09.45 - 10.00](#) Evaluatie en samenvatten dag 1; vragen en ervaringen

Copingmodi

[10.00 - 10.30](#) Inleiding op copingmodi, functie en behandelstrategieen

Meerstoelentechniek Straffende en Veeleisende Modus

[10.30 - 11.15](#) Inleiding en video

[11.15 - 12.15](#) Zelf oefenen en nabespreken

[12.15 - 13.00](#) [Lunch](#)

[13.00 - 13.30](#) Inleiding **Kwetsbare kindmodus:**

[13.30 - 14.15](#) Zelf oefenen en nabespreken

[14.15 - 14.30](#) Inleiding Imaginaire rescripting

[14.30 - 15.00](#) Demonstratie inamginaire rescripting

[15.15 - 16.00](#) Zelf oefenen en nabespreken

Gezonde Volwassenmodus versus Gezonde Jongere

[16.00 - 16.30](#). Inleiding en Oefening met het versterken van de Gezonde modus

[16.30 - 16.45](#) Evaluatie van Dag 2 en cursus in geheel